

הערביה עפאף מזכר:

שבירת הכבלים

ערבים לכפרת נישואין על כניהם ובנותיהם. היא עצמה אינה מתכוננת להינשא בגיל רך — למחות לא לפני היותה בת עשרים. היא רוצה להיות חופשית, ללמוד.

אינוי סכירה נפרדת

אין היא רוצה אפילו לשמוע על סיכוכים בין ערבים ויהודים, או בין נוצרים ומוסלמים: „נמאס לי לשמוע על עדות. אינוי מכירה בכל עדות. אני ערביה ישראלית. זה הכל.“ היא לא תעזוב את ישראל אפילו אם יציעו לה להגר למדינה העשירה ביותר בעולם. היא היתה רוצה, לכל היותר, לעבור לחיפה או לירושלים, קרוב יותר ל־אוניברסיטה.

„ומה בדבר קיבוץ? קיבוץ ערבי? החשבת על כך אי פעם?“

עיניה של עפאף רחבו מתימהון. אחר פרצה בצחוק: „לא, עדיין אין אני חושבים על קיבוץ ערבי. אבל גם זה עלול לבוא — במשך הזמן.“

אזרחי ישראל הערבים והיהודים ויושבי העולם כולו עסוקים מדי במאבק הנוכחי בין ישראל למדינות ערב. הם שיכחים לחלוטין מאבק אחר, חשוב לא פחות: המאבק לקידמה ולפריקת עול המסורת הימכינימית, אשר מתחולל בצינעה במחנה הנוער הערבי, הן בישראל והן בארצות ערב. רק תוצאותיו של מאבק זה יוכלו לקבוע את עתידם של יחסי ישראל ערב — ורק הריסת החומה הסמויה, שקמה בין הנוער הערבי והישראלי, תאפשר למאבק זה להשיג תוצאות.

„הקשיבו!“ עפאף מזכר פותחת את אסיפת איגוד הנער של הבנות באולם ב ת'הספר שלה בנצרת. האיגוד הוא דתי-נוצרי.

הנוער הערבי, ברובו, לא שמע על מלחמת העצמאות רק מסיפורי האבות והאחים. רובו זכר עדיין את הדי ההת־פוצצויות והקרבות כמו אוניו, אוניוילדים מוועדות. היתה זו עבורו חויית ילדות, חויית־אימים חרותה בנפש ה־צעירה. נוספו עליה סיפורי זקני־הכפר והזכרונות המוע־לים במסיבת המשפחה, הסגורה ומסוגרת. החיים במדינת־ישראל, מאז קומה, לא עזרו לשטש רש־מים אלה. להעלות ארוכה לפצעים הפתוחים. רוב הערבים סובלים מהגבלות חוקיות — הנראות בעיניהם, בצדק, או שלא בצדק, אך בדרך הטבע — כאפליה, כפסקדין מראש לאזרחות ממדרגה שנייה.

אופיינית לנוער הערבי, החי בצילם הכבד של ההגבלות וזכרונות־המלחמה, היתה נערה נצרתית קטנה: עפאף מזכר.

אביה של עפאף, ערבי נוצרי ניקולא מזכר, היה פקיד חתיק בבתי־משפט השלום המנדטוריים. הוא שרת בנצרת, גנין, חיפה, טבריה. תיקים רבים עברו דרך ידיו, והוא ידע שישנם גנבים ערביים ויהודיים, ממש כשם שישנם ש־פטים ערביים ויהודיים (ובריטים). הוא שוא את הגנבים, אהב את השופטים, מפני שהראשונים הפרו את החוק, ואילו האחרונים באו להענישם על כך.

בשנת 1947, כאשר מת ניקולא בטבריה, נשארו אשתו ועפאף בת השבע כמעט בלי כל אמצעי־קיום. עפאף הקטנה זכרה את אביה היטב. היא זכרה גם את חוכמתו השקטה ואת שיחותיו איתה.

עפאף ואימה באו לנצרת בימי מלחמת־העצמאות, כאשר השתלטו אנשי ההגנה על טבריה. היתה להן אפשרות להימלט אל השטחים, אשר בידי הערבים. אולם פחדן מפני חיי הפליטים היה גדול מן הפחד מפני השלטון היהודי. במשך שנות־שהותה האחרונות בטבריה התגוררה המשפחה כולה בין יהודים. עפאף אפילו ביקרה בגן־ילדים יהודי, בטרם נתקבלה לבית־ספר תיכון נוצרי.

אורח־החיים הנוכחי של עפאף אינו משיבץ את רצונה. „הימים כאן ארוכים ומשעממים“, אמרה היא, „אין כאן כל חופש חברתי, כל אפשרות לבלות, פרט לביקורים במועדון ימק“א. מה שדרוש לנו זה פגישות חברתיות רבות יותר, קשר הדוק יותר בין חוגי־הנוער השונים.“ המנהג השנוא עליה ביותר הוא מנהגם של ההורים ה־

הבית והרחוב: בביתה (למעלה) יצרה לה עפאף מבצר קטן של קידמה. היא יכולה לקרוא, לכתוב, לחלום על העתיד החופשי, מבלי שאיש יפריע לה. אולם ברחובותיה הצרים של נצרת ובסימטאותיה העקלקלות (למטה) זועמת עפאל בהי־תקלה על כל צעד ושעל. באנשים הנקעים למסורת ימי הביניים. עיקר זעמה מופנה נגד ההורים הכופין נשואין על הצעירים.